

משבר כהזדמנות

משבר המים העלה את נושא המים לראש סדר היום הציבורי. נקודת הזמן הנוכחית מהווה חלון הזדמנויות ושעת רצון בלתי חוזרת, לעלות על דרך חדשה בכל הקשור להתייחסות למשאב המים בישראל * משה פרלמוטר

על מדינת ישראל לאמץ מדיניות סביבתית למשק המים וניהולו על בסיס עקרונות בני קיימא, המבטיחים את שיקום מאגרי המים הטבעיים ואת השבת המים לטבע לצורך שימור המערכות האקולוגיות

מדיניות רבת שנים וכישלון ניהול מתמשך. לאורך כל הדורות אשר בחנו את הנושא לאורך השנים עוברת כחוט השני המסקנה כי, התוצאה הינה מעשה ידי אדם. יחד עם זאת, העובדה שהמציאות הנה יציר כפינו ולא מזירה משמים מלמדת שניתן גם לשנות אותה.

יחד עם זאת, המשבר יוצר גם הזדמנות. הוא העלה את הנושא לראש סדר היום הציבורי ועל כן צריך לראות בנקודת הזמן הנוכחית חלון הזדמנויות ושעת רצון בלתי חוזרת, לעלות על דרך חדשה בכל הקשור להתייחסות למשאב המים בישראל.

גיבוש חזון

היעדר חזון הוא מהגורמים המרכזיים שהביאו אותנו למצב בו נמצא משק המים כיום. ולכן, גיבוש חזון ממנו תיגזר מדיניות ארוכת טווח ותוכנית פעולה הוא כורח השעה, כאשר המשבר הנוכחי משמש לנו כתמרור אזהרה מובהב. עד היום, כל הסוגיות הרבות הקשורות בניהול משק המים התנהלו בפורומים מקצועיים, כאשר תחת המעטה של מורכבות הנושא, נמנעה בפועל אפשרותו של הציבור להיות מעורב בתהליך ומכאן שלא הייתה לו כל דריסת רגל בהשפעה על המדיניות. וכאן נעוצה השנייה הבסיסית - רבות מהחלטות של משק המים הינן קודם כל החלטות ערכיות, אשר צריכות אמנם להישען על מידע מקצועי, אך בוודאי שאינן צריכות להיות נחלתן של העוסקים בתחום המים לבדו.

על מדינת ישראל לאמץ מדיניות סביבתית למשק המים וניהול משק המים מבוסס על עקרונות בני קיימא, המבטיחים את שיקום ושימור מאגרי

המים הטבעיים ואת השבת המים לטבע לצורך שימור ושיקום המערכות האקולוגיות. תמונת החזון העתידי של השטחים הפתוחים בישראל, כוללת שמורות טבע, מעיינות ובתי גידול לחים ונחלים שיבשו וזוהמו כשהם משוקמים וזורמים, והציבור

המים, אולי יותר מכל משאב טבעי אחר, משפיעים ומעצבים את איכות חיינו. הם הכרחיים לקיומנו, הם הגורם המרכזי ליצירת מערכות אקולוגיות טבעיות עשירות וייחודיות בנחלים ובבתי הגידול הלחים והם גורם מרכזי בעיצוב נוף הארץ. הנחלים, על נופי המים שבהם, מהווים אבן שואבת שאין לה מתחרה במשיכת הציבור לטיול וביולי בחיק הטבע.

מדינת ישראל ניצבת בפני משבר המים הקשה והחמור שפקד אותה, משבר המעמיד בסכנה מוחשית את מקורות המים הטבעיים. בסתיו 2009 עומד משק המים בישראל על סף הקווים השחורים באקוויפרים המרכזיים וסכנה של נזקים בלתי הפיכים מרחפת מעליהם. אחרי עשרות שנים של פיתוח התיישבות משגשגת ומפעלי מים גדולים, אשר הביאו לשאיבות יתר אדירות ממדים מהמאגרים הטבעיים, נותרו המערכות הטבעיות, ובראשם הנחלים, פגועים והרוסים. המים בנחלי הארץ, אשר רק לפני עשרות שנים שפעו ושימשו

שפכים זורמים לירקון ילול: רשות נחל הירקון

בית גידול עשיר לחי ולצומח ומקום לשלווה וביולו לאדם, נתפסו ובתוכם הזורם ביוב. בתי הגידול הלחים כמעט ונעלמו לחלוטין, ים המלח הולך וגווה, הכנרת הולכת ומתייבשת. המשבר הוא תוצאה של מעשה ידי אדם. הוא פרי

יכול לבלות ולטייל בהם בחופשיות. נופי הארץ ושטחי החקלאות הגרובים, המהווים את דמותה של הארץ, ימשיכו להתקיים כירוקים, לרווחת הציבור כולו.

אורח חיים מקיים

יש לגבש חזון שיהיה מושחת על הקטנה וייעול הצריכה במגזר העירוני (ביתי וגיוני) ומעבר לאורח חיים מקיים, על צמצום ההישענות על מים מותפלים והמרת חלקם ביבוא מים, על השבת המים לנחלים ולבתי הגידול הלחים ושמירת מפלסים גבוהים באקוויפרים ובכנרת, זאת לאור מצב העגום של הנחלים ובתי הגידול הלחים ופיגור גדול בהשבת המים אליהם.

יעד זה ניתן להשגה באמצעות שינוי התנהגותי עמוק, שיוביל למודעות ואימוץ אורח חיים מקיים. אורח חיים הכולל צריכה מרוסנת וחסכונית, שתושג על ידי פעילות מתמשכת כגון חינוך והסברה, התקנה ושימוש קבוע באביזרים חוסכי מים, מדיניות מחירים וכלים כלכליים לריסון הצריכה, אכיפה, צמצום ניכר של הדליפות במערכות המים העירוניות, מעבר הדרגתי לגינון ים תיכוני חסכוני במים, השקית נינות ופארקים עירוניים בקולחים, קידום השימוש במים אפורים, תפיסת מי גשם ועוד.

אולם לשם כך נדרשת תוכנית ממשלתית כוללת ועקבית לטווח ארוך, אשר תלווה בתקציב מתאים. לכן, יש לקוות שמדינת ישראל תרים את הכפפה, תתעסק פחות בלקחי העבר ובמי היה אשם במה, ותקדיש את משאביה לעתיד, לשיפור המצב. לתיקון הליקויים שליוו אותנו שנים רבות כל כך, למען הטבע, למען הסביבה ולמען אזרחי ישראל כולם.

הכתב הוא רכז חופים וים בחברה להגנת הטבע